

การถวายความอาลัยตามแบบอิสลาม

ณรงค์ อิสมาแอล*

บทคัดย่อ

เมื่อสำนักพระราชวังประกาศว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเสด็จสวรรคต พสกนิกรทุกหมู่เหล่าต่างถวายความอาลัย และพากันรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ที่ทรงงานอย่างหนักนับแต่เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ เพื่อให้พสกนิกรของพระองค์มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ชาวไทยมุสลิมมีความอาลัยและเสียใจอย่างสุดซึ้งเช่นเดียวกับพสกนิกรทั่วประเทศ แต่การถวายความอาลัยต่อพระองค์ท่านนั้น ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ที่มีความละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง จึงมีข้อจำกัดในการปฏิบัติเพื่อมิให้ขัดต่อบทบัญญัติทางศาสนา อันทำให้สิ้นสภาพการเป็นมุสลิม ซึ่งถือเป็นเรื่องร้ายแรงสำหรับมุสลิมทุกคน

Abstract

After the Bureau of the Royal Household announced the passing of His Majesty King Bhumibol, all Thai hearts mourned, reminding themselves of his countless dedication and devotion during his reign for his people's better living. Likewise, all Muslim hearts in Thailand have suffered from the loss of His Majesty King Bhumibol. However, they mourn his passing based on the Islamic manners which are considered to be sensitive. Hence, Muslims' way of mourning needs to follow their religious practice; otherwise, they would be considered to violate the Islamic practice leading to the "Apostasy in Islam" or the conscious abandonment of the religion, one of the worst deeds acknowledged by Muslims.

บทนำ

วันที่ 13 ตุลาคม 2599 เวลา 18.47 น. สำนักพระราชวังประกาศว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร เสด็จสวรรคตที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อเวลา 15.52 น. ปวงชนชาวไทยล้วนมีความรู้สึกว่าการสวรรคตของพระองค์ นับเป็นการสูญเสียครั้งใหญ่ที่สุดของปวงชนชาวไทยทั่วประเทศ

ตลอดระยะเวลา 70 ปี ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็นช่วงเวลาที่มีการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน ทรงเป็นกษัตริย์ผู้เป็นที่รัก เทิดทูน ทรงเป็นศูนย์รวมใจ

* อาจารย์ประจำภาควิชาอิสลามศึกษาและภาษาอาหรับ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ของคนไทยทั้งชาติ ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามโดยแท้ พระมหากษัตริย์คุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยทุกศาสนามีมากมายเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้มากเพียงใด ความวิบวักอภัยของพสกนิกรชาวไทยก็มีมากมายท่วมท้นหาที่สุดมิได้เพียงนั้น

พสกนิกรชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งได้รับพระมหากษัตริย์คุณให้อาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินไทยได้อย่างสงบสุข มีอิสรภาพในการประกอบศาสนกิจ และได้รับความเสมอภาคในทุกมิติของการดำรงชีวิตภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร หลายครั้งที่มุสลิมได้มีโอกาสเข้าเฝ้าพระองค์ท่าน โดยที่ไม่สามารถก้มกราบพระองค์ท่านได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ตรัสว่า¹ ให้ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของศาสนา อะไรปฏิบัติได้ก็ให้ปฏิบัติ อะไรปฏิบัติไม่ได้ก็อย่าปฏิบัติ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าพระองค์มีพระเมตตา และทรงมีความเข้าใจศาสนาอิสลามอย่างลึกซึ้ง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเสด็จสวรรคต ความเศร้าสลดจึงครอบคลุมชาติไทย มองไปทางไหนก็มีแต่ใบหน้าทีเศร้าหมองและสีแห่งความทุกข์ คือสีดำ อยู่เต็มไปหมด ชาวไทยมุสลิมมีความรู้สึกไม่แตกต่างกับพสกนิกรที่นับถือศาสนาอื่น ที่รู้สึกทรวงแค้นและเสียใจอย่างสุดซึ้ง บ้างจึงแต่งชุดดำเพื่อแสดงออกซึ่งความเสียใจ บ้างแต่งชุดขาวเพื่อให้เกียรติพระองค์ ประเด็นนี้ก่อเกิดความสับสนในการปฏิบัติตัวของมุสลิมที่ทำงานในหน่วยงานต่างๆ บางหน่วยงานบังคับให้แต่งชุดดำ บางหน่วยงานก็อนุโลม มุสลิมบางส่วนได้เข้าถวายเป็นอภัยต่อหน้าพระบรมศพ ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท โดยไปยืนสงบนิ่งเพื่อแสดงความอภัย บ้างก็นั่งพับเพียบ เอามือทั้งสองจับหัวเข่าโค้งตัวก้มศีรษะ

การปฏิบัติดังกล่าวจำเป็นต้องอยู่ในขอบเขตที่ศาสนากำหนดและต้องปฏิบัติอย่างระมัดระวัง เพราะถือเป็นเรื่องทีละเอียดย่อน ขณะที่ศาสนาอื่นอาจคิดว่าไม่สำคัญ สำหรับอิสลามแล้ว การก้มกราบศพสามัญชนธรรมดาหรือพระบรมศพ อาจทำให้สิ้นสภาพจากการเป็นมุสลิมทันที และไม่ได้รับสรวงสวรรค์จากพระเจ้าผู้เป็นเจ้า ซึ่งถือว่าเป็นบาปใหญ่ที่สุดในศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ การปฏิบัติของมุสลิมเพื่อการแสดงความเสียใจ หรือแสดงความอภัยต่อการจากไปของผู้เป็นที่รัก มีบทบัญญัติกำหนดไว้ตามการวินิจฉัยของบรรดานักวิชาการอิสลาม

บทบัญญัติที่ว่าด้วยการแสดงความอภัย (التعزية) อัดตะอ์ชียะห์

ศาสนาอิสลามมีบทบัญญัติที่ว่าด้วยการแสดงความอภัยเรียกว่า (التعزية) อัดตะอ์ชียะห์ ตามหลักภาษาศาสตร์ คำนี้เป็นอาการนามของคำกริยา (عَزَى) อัสซา หมายถึง การทำให้ผู้ประสบความทุกข์เกิดความอดทน แสดงความเสียใจ และปลอบใจเขา และ วลีที่ว่า (العزاء) อัลอาซาอู หมายถึง การอดทนต่อการสูญเสียในทุกๆ สิ่ง ส่วนประโยค (تعازى القوم) ตาอาซาลแกมุ หมายถึง บางส่วนของกลุ่มชนต่างก็ปลอบใจซึ่งกันและกัน ดังนั้นความหมายโดยรวมของคำว่า (التعزية)

¹ เบตออิน 2552 (<http://oknation.nationtv.tv/blog/somdej/2011/12/07/entry-2>)

อัตรอะฮียะห์ จึงหมายถึง การปลอบประโลม การปลอบใจ การแสดงความเสียใจ และการกำชับให้มีความอดทนในยามที่ประสบความทุกข์

(อิบนุมัจซุรอัฟริกีฮ์อัลมิซรี, 1992: 15/52)

ตามหลักแห่งบทบัญญัติอิสลามแล้วคำว่า (التعزية) อัตรอะฮียะห์ มีนักนิติศาสตร์อิสลามที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มของมุสลิม 3 ท่าน ให้ความหมายเชิงวิชาการไว้ ดังนี้

1. ท่านอิบนูอาบีดีนอัลฮานาฟี ได้ให้ความหมายว่า การกำชับให้ผู้ประสบความทุกข์ให้มีความอดทน และขอพรให้พวกเขา

(อิบนูอาบีดีน, ไม่ระบุปี: 1/603)

2. ท่านดริยรฎุอ์ลลีกี ได้ให้ความหมายว่า การนำพาให้ผู้ประสบกับความทุกข์มีความอดทน เพื่อหวังกุศลจากพระผู้เป็นเจ้า ขอพรให้ผู้เสียชีวิต และญาติผู้เสียชีวิต

(อัตรุซซุกกี, ไม่ระบุปี: 1/419)

3. ท่านอิหม่ามชีรบีเนียอัลคอดีบอัชชาฟีอียะห์ได้ให้ความหมายว่า การใช้ให้มีความอดทนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อหวังการตอบแทนจากพระผู้เป็นเจ้า ตักเตือนให้ระวังความผิดที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากขาดความอดทน และไว้วางใจต่อเหตุการณ์ และขอพรให้ผู้เสียชีวิตให้ได้รับการอภัย ขอพรให้ญาติผู้เสียชีวิตได้รับการบรรเทาทุกข์

(มุฮัมมัด อัลชีรบีเนีย อัลคอดีบ, 1958: 1/355)

ข้อคิดคติธรรมจากการแสดงความอาลัย (التعزية) อัตรอะฮียะห์

ศาสนาอิสลามได้บัญญัติให้ชาวมุสลิมประกอบกุศลกิจต่อผู้ที่ประสบภัยที่ต้องสูญเสียด้วยการปลอบโยน การให้กำลังใจ หรือแสดงความเสียใจและความเห็นอกเห็นใจ โดยมีข้อคิดคติธรรมมากมาย เช่น บรรเทาทุกข์ต่อผู้ประสบภัย ปลอบประโลมใจให้คลายทุกข์ สร้างความตระหนักให้มีความอดทน และหวังการตอบแทนจากพระผู้เป็นเจ้า โดยขอพรจากพระผู้เป็นเจ้า ให้พระองค์ทรงตอบแทนผลบุญแก่เขา ขอพรจากพระผู้เป็นเจ้าให้แก่ผู้ที่เสียชีวิตให้ได้รับความเมตตาและได้รับการอภัยจากพระองค์ ตักเตือนชี้้นำครอบครัวผู้สูญเสียให้กระทำความดีและระลึกถึงพระผู้เป็นเจ้า

การสูญเสียเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทุกคนต้องพบเจอ จึงต้องเตรียมตัว เตรียมใจ และเตรียมเสบียงแห่งความดีให้มากเพื่อเข้าเฝ้าพระผู้เป็นเจ้า ต้องหักห้ามครอบครัวผู้สูญเสียมิให้กระทำการใดๆ อันเป็นข้อห้ามที่เป็นอูตริกรรมในศาสนา ที่แสดงความเสียใจต่อการจากไปของผู้ใกล้ชิดแบบเกินเลย เช่น ร้องไห้ไว้วางใจ ตบตีหน้า ทำร้ายตัวเอง ฉีกเสื้อผ้า เพื่อแสดงถึงความเสียใจอันสุดซึ้ง การกระทำเหล่านี้เป็นสิ่งต้องห้าม เพราะศาสนาอิสลามส่งเสริมการอดทน อดกลั้น ต่อการลิขิตของพระผู้เป็นเจ้า

ต้องยอมรับการกำหนดของพระองค์ และแล้วผู้ประสพภัยก็จะได้รับข้อคิด คติธรรมและการตอบแทน
ผลบุญจากพระองค์

ผู้ที่ได้รับการแสดงความเสียใจ

ศาสนาอิสลามส่งเสริมให้ชาวมุสลิมแสดงความเสียใจ และให้กำลังใจผู้ประสพภัยได้ทุกคน
ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ เป็นเด็ก ผู้ชายหรือผู้หญิง ยกเว้นชายที่แสดงความเสียใจต่อหญิงที่สามารถแต่งงาน
ได้ โดยแสดงความเสียใจสองต่อสอง หรือในที่ลับตาคน ศาสนาอิสลามมีบทบัญญัติห้ามชายหญิงอยู่
กันตามลำพังโดยไม่มีผู้อื่น เพราะเกรงจะเกิดความเสียหาย หรือความเสื่อมเสียเกียรติแก่หญิงดังกล่าว
หากผู้ชายแสดงความเสียใจกับหญิงสาวที่ประสพภัย แล้วไม่เกิดปัญหา ไม่เกิดความเสื่อมเสีย ก็ย่อม
สามารถทำได้

ทัศนะของบรรดานักวิชาการ

1. ทัศนะของปวงปราชญ์สังกัดมัสฮับฮานาฟี¹: ท่านอิบนุอาบีดินได้รายงานจากหนังสือ
ซุรอุลมานียะห์ว่า “ศาสนาอิสลามส่งเสริมให้บุรุษปลอบใจ ให้กำลังใจ และแสดงความเสียใจแก่สตรี
ได้ トラบใดที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และเสื่อมเสียเกียรติของสตรี”

(อิบนุอาบีดิน, ไม่ระบุปี: 1/603)

2. ทัศนะของปวงปราชญ์สังกัดมัสฮับมาลิกี²: ท่านดริศฎ็รฎ็รได้กล่าวว่า “ศาสนาอิสลามส่งเสริม
ให้ปลอบใจ โดยการแสดงความเสียใจต่อผู้ประสพภัย เว้นแต่ การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสื่อม
เสียเกียรติของหญิงสาว และไม่ต้องแสดงความเสียใจต่อเด็กเล็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ”

(อัดดุซุญญีย์, ไม่ระบุปี: 1/419)

3. ทัศนะของปวงปราชญ์สังกัดมัสฮับชาฟีอี³: ท่านอิหม่ามนาวาวีย์ได้กล่าวว่า “ศาสนา
อิสลามส่งเสริมให้มีการปลอบใจ ให้กำลังใจ และแสดงความเสียใจต่อญาติผู้เสียชีวิตได้ทุกคน ยกเว้น
การแสดงความเสียใจของผู้ชายต่อหญิงสาวที่สามารถแต่งงานได้โดยลำพัง”

(อาบูซุฮรียะห์อิบนุซารอฟีลนาวาวีย์, 2005: 260)

ท่านอิหม่ามซิริบีนีย์ได้กล่าวว่า “ศาสนาอิสลามส่งเสริมให้ชาวมุสลิมมีการปลอบใจ
ให้กำลังใจ และแสดงความเสียใจต่อครอบครัวผู้เสียชีวิต ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้ชาย และผู้หญิง ล้วนเป็น
สุนนะห์มุอ์กกาตะห์” (แบบฉบับท่านพระบรมศาสดา ที่ถูกส่งเสริมให้กระทำอย่างยิ่ง)

¹ แนวทางสำนักศึกษาวิชาการอิสลามด้านนิติศาสตร์ (มะซาฮิบ ฟิกฮียะฮฺ) กำเนิดที่เมืองกุกุซ ประเทศอิรัก โดย
การนำของอิมามอบูหะนีฟะฮฺ (ค.ศ. 699-769)

² แนวทางสำนักศึกษาวิชาการอิสลามด้านนิติศาสตร์ (มะซาฮิบ ฟิกฮียะฮฺ) กำเนิดที่เมืองมะดีนะฮฺ ประเทศซาอุดี
อาราเบีย โดยการนำของอิมามมาลิก บิน อนัส (ค.ศ. 708-791)

³ แนวทางสำนักศึกษาวิชาการอิสลามด้านนิติศาสตร์ (มะซาฮิบ ฟิกฮียะฮฺ) กำเนิดที่เมืองฆอซซะฮฺ (กาซ่า,
ปาเลสไตน์ในปัจจุบัน) โดยการนำของอิมามชาฟีอี บินอิติริส (ค.ศ. 767-820)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีที่ 12 ฉบับที่ 21 กรกฎาคม - ธันวาคม 2559 ISSN: 1513-4563

ท่านซุรกาซียได้กล่าวว่า “อิสลามส่งเสริมให้มีการปลอบใจ ให้กำลังใจ แสดงความเสียใจต่อทุกคนที่ประสบความเสียใจ และอยู่ในความเศร้าโศก เหมือนดังที่ท่านฮาซันอัลบัสรี ได้กล่าวว่า : แม้กระทั่งภรรยาและเพื่อน ที่อยู่ในความโศกเศร้าก็ตาม”

(มุฮัมมัด อัลซิริบีญี อัลคอตีบ, 1958: 1/354-355)

4. ทัศนะของปวงปราชญ์สังกัดมัสฮับฮัมบาลี¹: ท่านอิบนุกุตามะห์ได้กล่าวว่า “ศาสนาอิสลามส่งเสริมให้ชาวมุสลิมมีการปลอบใจ ให้กำลังใจ แสดงความเสียใจต่อญาติผู้เสียชีวิตได้ทุกคน โดยเฉพาะบรรดาคนดีของพวกเขา และผู้ที่สามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นได้ และผู้ที่อ่อนแอในหมู่พวกเขา โดยกำชับให้มีความอดทน และต้องไม่แสดงความเสียใจต่อหญิงสาวที่สามารถแต่งงานได้เกรงว่าจะเกิดความเสื่อมเสียเกียรติของนาง ในกรณีที่อยู่ลับตามผู้คนหรืออยู่กันตามลำพัง”

(อิบนุกุตามะห์อัลมุกอดดาซีย, 1985: 2/211-212)

รูปแบบการแสดงความเสียใจต่อมุสลิมที่เสียชีวิต

นักวิชาการนิติศาสตร์อิสลามต่างเห็นพ้องกันถึงการส่งเสริมให้ปลอบใจครอบครัวผู้เสียชีวิต ผู้ที่แสดงความเสียใจ คอยให้กำลังใจต่อญาติของมุสลิมที่เสียชีวิต จะได้รับพรจากพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของ โดยไม่มีการขัดแย้งในเรื่องดังกล่าว เช่น

ท่านอิบนุกุตามะห์ได้กล่าวไว้ในหนังสือของท่านว่า “ส่งเสริมให้มีการปลอบใจ หรือให้กำลังใจต่อครอบครัวผู้เสียชีวิต และเราไม่เคยพบเจอการขัดแย้งในเรื่องนี้”

(อิบนุกุตามะห์อัลมุกอดดาซีย 1985: 2/211)

ท่านวาซีรบุตรของสุบัยเราะห์ ได้กล่าวว่า “ส่งเสริมให้มีการปลอบใจ หรือให้กำลังใจต่อครอบครัวผู้เสียชีวิต และนักวิชาการทั้งหมด ต่างก็เห็นด้วยกับเรื่องนี้”

(วาซีรเอนุดดีนอาบิลมุซอฟฟิรยะห์ยา, ไม่ระบุปี: 2/200)

หลักฐานที่บ่งบอกเรื่องการบัญญัติและส่งเสริมเรื่องนี้ คือพระวจนะของท่านพระบรมศาสดา มุฮัมมัด ﷺ ที่มีมากมาย ซึ่งส่วนหนึ่งคือ

¹ แนวทางสำนักศึกษาวิชาการอิสลามด้านนิติศาสตร์ (มะซาฮิบ ฟิกฮียะฮฺ)กำเนิดที่เมืองบัฆดาต ประเทศอิรัก โดยการนำของอิหม่ามอะหมัด บินฮัมบัล (780-857)

عن عبدالله بن مسعود قال: قال رسول الله ﷺ: " مَنْ عَزَى مُصَابًا فَلَهُ مِثْلُ أُجْرِهِ "

ความว่า : ท่านอับดุลเลาะห์เบนมัสดูด ได้กล่าวว่า ท่านพระบรมศาสดา ﷺ ทรงกล่าวว่า “ผู้ใดได้ปลอบประโลมผู้ประสบภัย เขาก็จะได้รับกุศลเท่ากับกุศลของผู้ประสบภัยได้รับ”

(อัตติรมีซีย์, ไม่ระบุปี: 3/385 ลำดับ 1073)

عن أبي برزة ﷺ: أن رسول الله ﷺ قال: " مَنْ عَزَى تَكْلَى كُسِي بُرْدًا فِي الْجَنَّةِ. "

ความว่า : ท่านอับบิรซะหฺได้รายงานว่า ท่านพระบรมศาสดา ﷺ ทรงกล่าวว่า: “ผู้ใดได้ปลอบใจสตรีที่เสียใจเนื่องจากลูกเสียชีวิต เขาก็จะได้รับการสวมใส่อาภรณ์ที่มีเกียรติในสวนสวรรค์”

(อัตติรมีซีย์, ไม่ระบุปี: 3/378 ลำดับ 1079)

عن عمرو بن حزم ﷺ: أن رسول الله ﷺ قال: " مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُعَزِّي أَخَاهُ بِمُصِيبَةٍ إِلَّا كَسَاهُ اللَّهُ عَزًّا وَجَلًّا مِنْ حُلِّ الْكِرَامَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

ความว่า : ท่านอัมรฺบุตรของฮัสมิน แท้จริงท่านพระบรมศาสดา ﷺ ทรงกล่าวว่า : “ไม่มีผู้ศรัทธาคนใดที่เขาได้ปลอบใจพี่น้องของเขาที่ประสบภัย(ใช้ให้เขามีความอดทน หวังการตอบแทนจากอัลลอฮ์) เว้นแต่ อัลลอฮ์จะสวมอาภรณ์เกียรติยศให้กับเขาในวันปรโลก”

(อิบนุมาญะฮ์, ไม่ระบุปี: 1/511 ลำดับ 1601)

การแสดงความเสียใจต่อคนต่างศาสนิก

ขณะที่ญาติของคนต่างศาสนิกเสียชีวิต เราสามารถปลอบใจ และแสดงความเสียใจได้หรือไม่? ประเด็นปัญหานี้ มีนักวิชาการนิติศาสตร์อิสลามได้มีความเห็นเป็น 2 ทศนะ ดังนี้

ทศนะแรก: อนุญาตให้กระทำได้ เป็นทศนะของนักวิชาการบางท่านที่สังกัดมัซฮับฮานาฟี, มาลีกี, นักวิชาการชาฟีอีทั้งหมด รายงานหนึ่งจากทศนะฮานาฟีละห์ โดยอ้างหลักฐาน ความหมายโดยรวมของหลักฐานบ่งชี้เรื่องการส่งเสริมให้แสดงความเสียใจ และปลอบใจญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งมีข้อคิดคติธรรมมากมาย อาทิ การแสดงความเสียใจต่อผู้สูญเสีย การคลายความทุกข์ การปลอบใจ ที่แสดงทั้งต่อชาวมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม

ท่านอานัสรายงานว่า: มีเด็กรับใช้ชาวยิวคนหนึ่งที่เคยรับใช้ท่านพระบรมศาสดา ﷺ ล้มป่วยลง ท่านพระบรมศาสดา ﷺ ได้ไปเยี่ยมเด็กรับใช้คนนั้น นั่งอยู่ตรงศีรษะของเขา แล้วกล่าวว่า “เจ้าจงเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามเถิด” เด็กรับใช้คนนั้นมองไปยังบิดาของตนซึ่งอยู่ด้วยในขณะนั้น บิดากล่าวกับเด็กรับใช้คนนั้นว่า “จงเชื่อฟังอาบัลกอเซ็ม (ท่านพระบรมศาสดา) เถิด” เด็กคนนั้นจึงเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม หลังจากนั้น ท่านพระบรมศาสดา ﷺ ก็ออกไป พร้อมกับกล่าวว่า “ขอบคุณอัลลอฮ์ ผู้ทรงทำให้เขารอดพ้นจากไฟนรก”

พระวจนะบทนี้แสดงให้เห็นว่า พระบรมศาสดา ﷺ ได้ไปเยี่ยมใช้คนต่างศาสนิกซึ่งเป็นชาวยิว การเยี่ยมถือเป็นการตะอ์ซียะห์ (การปลอบใจ การเป็นกำลังใจ) เช่นกัน ฉะนั้น จึงอนุญาตให้มีการกระทำดังกล่าวกับคนต่างศาสนิกได้

(อิบนุกุคมามะห์อัลมุกอดดาซีย์, 1985: 2/212)

ท่านชิรบีเนียอัลคอตีบกล่าวว่า: อนุญาตให้แสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) แก่คนต่างศาสนิกที่ให้ความปลอดภัย และอยู่ภายใต้การปกครองอัลอิสลาม โดยหวังว่าเขาจะเข้าเป็นอิสลาม เพราะการแสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) เป็นการส่งเสริม ส่วนคนต่างศาสนิกที่ไม่ให้ความปลอดภัยต่ออัลอิสลามและคนที่สิ้นสภาพจากการเป็นมุสลิมนั้น ท่านอัรรออียีได้กล่าวไว้ว่า: ไม่อนุญาตให้ตะอ์ซียะห์พวกเขา นอกจากมีความหวังว่าเขาจะเปลี่ยนศาสนาเป็นอิสลาม ฉะนั้น การตะอ์ซียะห์เป็นสิ่งที่ส่งเสริมเช่นกัน

(มุฮัมมัด อัลชิรบีเนีย อัลคอตีบ, 1958: 1/355)

นอกจากนั้น ท่านญามัลกล่าวว่า: อนุญาตให้แสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) แก่คนต่างศาสนิกที่เป็นมิตร และอยู่ภายใต้การปกครองอัลอิสลาม ที่มีญาติเป็นมุสลิมเสียชีวิต ส่วนคนต่างศาสนิกที่ไม่เป็นมิตร และคนที่สิ้นสภาพจากการเป็นมุสลิม จะไม่ได้รับการแสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) จากคนที่เป็นมุสลิมนอกจากมีความหวังว่าเขาจะเปลี่ยนศาสนาเป็นอิสลาม

(ซุลัยมานญามัล, ไม่ระบุปี : 2/214)

ทัศนะที่สอง: ไม่อนุญาตให้แสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) คนต่างศาสนิก เป็นทัศนะของนักวิชาการบางคนที่สังกัดมัสฮับฮานาฟีย์ คำพูดหนึ่งของทัศนะมาลีกี๊ และทัศนะของฮานาบีละห์ โดยได้อ้างหลักฐาน ดังนี้

พระดำรัสของอัลลอฮ์ที่มีความหมายว่า: “เจ้าจะไม่พบหมู่ชนใดที่พวกเขาศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และวันปรโลกรักใคร่ชอบพผู้ที่ต่อต้านอัลลอฮ์และพระบรมศาสดาของพระองค์ ถึงแม้ว่าพวกเขาจะเป็นพ่อของพวกเขา หรือลูกหลานของพวกเขา หรือพี่น้องของพวกเขาหรือเครือญาติของพวกเขาก็ตาม”

(อิบนุกาซีร์, 1999: 8/54)

ความหมายของโองการข้างต้น พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าได้ให้ลักษณะบรรดาผู้ศรัทธาจะต้องไม่มอบความรักให้กับคนที่ปฏิเสธพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าและศาสนทูตของพระองค์ ถึงแม้จะเป็นญาติใกล้ชิดก็ตาม ดังนั้น การแสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) ถือเป็นการแสดงถึงการให้ความรักเช่นกัน

(มุฮัมมัดอิบนุมุฮัมมัดอิบนุอับดุลเราะห์มานอัลมัฆริบี, 1957: 2/232)

ตัวบทที่ระบุถึงการห้ามเยี่ยม ห้ามให้سلامก่อน (คำให้พรเมื่อเวลาพบกัน) ดังเช่นการรายงานท่านอับดุลลอฮ์บิณนูรอัยดีที่ว่า: แท้จริงท่านพระบรมศาสดา ﷺ ทรงกล่าวว่า พวกท่านทั้งหลายอย่าได้เริ่มให้سلامกับพวกชาวยิวและคริสเตียนก่อน ขณะที่พวกท่านได้พบเจอหมู่พวกเขาคนหนึ่งคนใดตามถนน ฉะนั้น พวกท่านอย่าได้เริ่มให้พรพวกเขา

(อับดุลลอฮ์บิณนูรอัยดี อัจญะลุลกุซัยรียัลอันญิบาตุรียะ, ไม่ระบุปี: 4/1707 ลำดับ 2167)

หลักฐานนี้ชี้ให้เห็นว่า ไม่อนุญาตให้เยี่ยมใช้คนต่างศาสนา และเริ่มให้سلامกับพวกเขา เนื่องจากการแสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) อยู่ในนัยความหมายของการให้ سلامและการเยี่ยม ดังนั้น จึงไม่อนุญาตให้แสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) แก่พวกเขา

(อิบน์ญะมาฮ์ อัลมุคอดดาศียะ, 1985: 2/212)

การให้น้ำหนักในทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่

บทบัญญัติอิสลามอนุญาตให้แสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) แสดงความรัก และเยี่ยมเยียนคนต่างศาสนาได้ เพื่อให้เกิดความรัก ความสนิทสนม และหวังความเป็นอิสลามของเขา เพราะมุสลิมทุกคนถูกบัญชาให้นำทางมวลมนุษยชาติ และประสานหัวใจพวกเขาให้ยอมรับอิสลามอยู่แล้ว ดังนั้น การแสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) หรือการแสดงความเสียใจ การปลอบใจ การเห็นอกเห็นใจในยามที่เขา มีทุกข์ จึงแสดงถึงความจริงใจที่ชาวมุสลิมมีต่อคนต่างศาสนาได้อย่างชัดเจน

ท่านเชคสุไลมาน อัลญามัล กล่าวว่า: ศาสนาอิสลามอนุญาตให้แสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) คนต่างศาสนาที่ถูกเคาะฟลิต์ โดยมีได้หวังความเป็นอิสลามของเขา แต่หากมีความหวังในการเป็นอิสลามของเขา การแสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) ก็เป็นที่ส่งเสริมอย่างยิ่ง ส่วนคนต่างศาสนาที่ไม่ถูกเคาะฟลิต์อันเนื่องจากการสิ้นสภาพในการเป็นมุสลิม หรือทำสงครามกับมุสลิม ก็ไม่อนุญาตให้แสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) แก่พวกเขา ยกเว้นว่าหากจะมีความหวังในการเป็นอิสลามของเขา การแสดงความอาลัย (ตะอ์ซียะห์) ก็เป็นที่ส่งเสริมเช่นกัน

(ซุลัยมานญามัล, ไม่ระบุปี : 2/214)

ขอบเขตการแสดงความเสียใจ

หลักการอิสลามอนุญาตให้ร้องไห้ได้เมื่อญาติหรือคนสนิทเสียชีวิต เพราะท่านพระบรมศาสดา ﷺ เคยร้องไห้ เมื่ออับรอฮีมลูกชายของท่านเสียชีวิต แต่ไม่อนุญาตให้ร้องไห้คร่ำครวญ หรือโวยวาย

บทบัญญัติอิสลามอนุญาตให้ไว้ทุกข์ เมื่อคนใกล้ชิดเสียชีวิต ด้วยการหยุดงาน งดออกเที่ยว หรืออื่นๆ เพื่อแสดงถึงความโศกเศร้า โดยอนุญาตให้ไว้ทุกข์ได้เพียงสามวันเท่านั้น เว้นแต่ภรรยาที่สามีเสียชีวิต หากไม่ได้ตั้งครรรค์ ก็จำเป็นต้องไว้ทุกข์เพื่อให้หมดพันธะ เป็นเวลาสี่เดือนกับอีกสิบวัน เรียกว่าช่วงอิตตะฮ์ (ระยะการรอคอย) และหากตั้งครรรค์ ก็ให้เธอไว้ทุกข์จนกว่าจะคลอด ดังที่พระบรมศาสดาได้มีพระวจาณะว่า

« لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تُوْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحَدِّدَ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، إِلَّا عَلَى زَوْجِ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا » متفق عليه.

ความว่า “ไม่อนุญาตสำหรับหญิงที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันปรโลก ที่จะไว้ทุกข์ต่อผู้เสียชีวิตเกิน 3 คืน เว้นแต่เป็นสามีของเธอเท่านั้น จึงสามารถไว้ทุกข์ได้ถึง 4 เดือนกับ 10 วัน” รายงานโดย บุคอรีและมุสลิม

การไม่อนุญาตให้ร้องไห้คร่ำครวญ หมายถึง การคร่ำครวญถึงบุญคุณและความดีของผู้เสียชีวิต เช่น ร้องไห้คร่ำครวญว่า “โอ้ผู้ที่คอยหาอาหารให้ฉัน” “โอ้ผู้ที่คอยหาเครื่องนุ่งห่มให้ฉัน จากฉันไปเสียแล้ว” หรือร้องไห้คร่ำครวญโวยวาย คล้ายเสียงร้องของนกพิราบ รวากับว่า ไม่ยอมรับการกำหนดของพระเจ้าเป็นเจ้า นอกจากนั้น ไม่อนุญาตให้ฉีกเสื้อผ้า ตบหน้าตบแก้มตนเอง จับ ดึง ถอนผมบนศีรษะตัวเอง และการกระทำอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน เพราะท่านพระบรมศาสดาﷺ เคยกล่าวไว้ว่า

« لَيْسَ مِمَّا مِنْ لَطَمِ الْخُدُودِ وَشَقِّ الْجُيُوبِ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ »

ความว่า “ไม่จัดว่าอยู่ในหมู่พวกเราสำหรับคนที่ร้องไห้ ตบหน้าตบแก้มตัวเอง ฉีกเสื้อฉีกผ้า และชอบเรียกร้องอ้างถึงการกระทำที่เป็นญาฮิลียะฮฺ(พวกไร้อารยธรรม)”

(อิหม่ามบุคอรี, 2002: 312 ลำดับ 2194)

หลักการอิสลามไม่อนุญาตให้แต่งกายไว้ทุกข์ด้วยชุดสีดำ ดังคำวินิจฉัยตามบทบัญญัติศาสนาอิสลามของท่านประเสริฐ มะหะหมัด (รอฮิมะฮ์อัลลอฮฺ) อดีตจุฬาราชมนตรี **ความว่า** “การแต่งกายไว้ทุกข์ด้วยชุดสีดำ ผิดบัญญัติศาสนาอิสลาม” และท่านให้ข้อเสนอแนะว่า อิสลามกำหนดให้สตรีผู้ไว้อาลัยงดเว้นการแต่งกายที่ฉูดฉาด ห้ามใส่เครื่องประดับ และเครื่องหอมทุกชนิด มุสลิมที่ไปร่วมงานศพของเพื่อนต่างศาสนา ให้แต่งกายตามแบบธรรมดาทั่วไป อย่าแต่งชุดดำ

(นายประเสริฐ มะหะหมัด อดีตจุฬาราชมนตรี, ไม่ระบุปี: 52)

การไว้อาลัยแก่พระมหากษัตริย์

เมื่อผู้เสียชีวิตเป็นถึงพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็นที่รักและเป็นที่เกิดทุนของประชาชน ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด เพราะสำนักในพระมหากษัตริย์คุณอันล้นพ้น ที่ทรงใช้ทศพิธราชธรรมปกครองแผ่นดินเพื่อประโยชน์สุขของราษฎร ชาวมุสลิมพึงปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสมแก่พระราชกรณียกิจที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยมุสลิม¹ ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

¹ นายพลากร สุวรรณรัฐ องค์กรมนตรี “พระราชกรณียกิจกับมุสลิมในแผ่นดินไทย” 2547 (http://www.prd.go.th/download/article/article_20140310110814.pdf)

1. ด้านการส่งเสริมการศึกษาหลักคำสอนศาสนาอิสลาม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระราชดำริและพระราชทรัพย์ให้มีการแปลความหมายพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานเป็นภาษาไทย โดยมี นายถ้วน สุวรรณศาสน์ อดีตจุฬาราชมนตรี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ในราวก่อน พ.ศ. 2505 โดยมีพระราชดำริว่าควรมีพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานฉบับภาษาไทย เพื่อชาวมุสลิมจะได้ศึกษาให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งทัดเทียมนานาชาติ และได้จัดพิมพ์อัลกุรอานฉบับความหมายภาษาไทยพระราชทานแก่มัสยิดต่างๆ ทั่วประเทศไทย

2. ด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาอิสลาม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จพระราชดำเนินในงานเมาลิดกลาง นับเป็นพระมหากุณาธิคุณอย่างล้นพ้น เพราะเป็นงานสำคัญของชาวไทยมุสลิม ทั้งยังมีพระราชดำรัสอันน่าประทับใจ พสกนิกรชาวไทยมุสลิมต่างชื่นชมและปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่ง ที่พระองค์ท่านประทับเป็นองค์ประธานในพิธีเมาลิดกลาง ในระหว่างที่มีการอ่านประวัติพระบรมศาสดามุฮัมมัดนั้น ก็ทรงประทับยืนเพื่อเป็นเกียรติแก่พระบรมศาสดา ชาวไทยมุสลิมต่างประทับใจและไม่อาจลืมเลือนได้ นอกจากนั้น มีพระราชดำริให้รัฐบาลจัดสร้างมัสยิดกลางประจำจังหวัดต่างๆ ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งพระราชทานที่ดิน 6 ไร่ ให้สร้างมัสยิดนุรูลเอียะห์ซาน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และเมื่อปี พ.ศ. 2539 ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์สร้างมัสยิดหลังใหม่ นับเป็นมัสยิดแห่งแรกที่ได้รับพระมหากุณาธิคุณพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นปฐม

3. ด้านการส่งเสริมการศึกษาของชาวไทยมุสลิม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงห่วงใยการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก เพราะมีการศึกษาภาคสามัญอย่างสูงเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงมีพระราชกระแสรับสั่งให้กระทรวงศึกษาธิการหาวิธีส่งเสริมและปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นระบบ โดยการส่งครูเข้าไปสอนในภาคสามัญ การจัดศึกษาดูงานด้านศึกษาในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ทำให้เกิดความเท่าเทียมทางการศึกษา สมฤทธิผลตามพระราชประสงค์ นับเป็นพระราชกรณียกิจที่มีความสำคัญยิ่งต่อลูกหลานชาวไทยมุสลิม

4. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวไทยมุสลิมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงส่งเสริมอาชีพที่มีในจังหวัดต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ ชาวไทยมุสลิมต่างได้รับพระมหากุณาธิคุณที่ทรงช่วยบรรเทาความเดือดร้อนในการหาเลี้ยงชีพเป็นอันมาก ได้พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการส่งเสริมอาชีพ ทรงหาวิธีช่วยแก้ปัญหา ทรงแนะนำและสนับสนุนหน่วยงานต่างๆ ทรงสนับสนุนให้มีโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกภูมิภาค ศูนย์ที่ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีที่ 12 ฉบับที่ 21 กรกฎาคม - ธันวาคม 2559 ISSN: 1513-4563

จังหวัดเพชรบุรี ศูนย์การศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น ทำให้มีแหล่งอาชีพ และได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นตามลำดับ จนราษฎรชาวไทยมุสลิมสามารถที่จะยกระดับฐานะครอบครัวให้ดีขึ้นและมั่นคงยิ่งขึ้นได้ และพระองค์พระราชทานแนวทางการแก้ปัญหาแบบ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งได้รับการน้อมนำมาเป็นยุทธศาสตร์หลักของทางราชการในการเสริมสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

5. ด้านการส่งเสริมบริหารกิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทย

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แต่งตั้งจุฬาราชมนตรี คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลได้ตรากฎหมายเกี่ยวกับศาสนาอิสลามใช้เป็นกรณีพิเศษในประเทศไทย คือ กฎหมายว่าด้วยครอบครัวมรดกประกาศใช้เฉพาะ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการศาสนาอิสลามมีดังนี้

- 1) พระราชกำหนดว่าด้วยศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พ.ศ. 2488 และ พ.ศ. 2491
- 2) พระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ. 2490
- 3) พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ พ.ศ. 2524
- 4) การตั้ง “กองทุนสำหรับผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์” พ.ศ. 2549

6. ด้านการส่งเสริมยกย่องบุคลากรศาสนาอิสลาม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจุฬาราชมนตรี คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และดาโต๊ะยุติธรรม เพื่อบริหารงานด้านศาสนาและพิจารณาปัญหาศาสนา ดาโต๊ะยุติธรรมได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เช่นเดียวกับข้าราชการฝ่ายตุลาการ ส่วนการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่สตรีชาวมุสลิมนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และแต่งตั้งสตรีชาวมุสลิมที่ประกอบคุณงามความดีและอุทิศตนเพื่อสาธารณประโยชน์จำนวนมาก

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต พสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่าต่างแสดงถึงความอาลัยอย่างสุดซึ้ง รัฐบาลประกาศไว้ทุกข์เพื่อถวายความอาลัยเป็นเวลา 1 ปี รายการพิเศษจากโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยได้เผยแพร่สารคดีพระราชกรณียกิจตลอดทั้งรัชสมัย เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ พสกนิกรชาวไทยส่วนใหญ่ต่างแต่งกายชุดสีดำและไปสักการะพระบรมศพอย่างเนืองแน่นเพื่อถวายความอาลัย พสกนิกรชาวไทยมุสลิมต้องการถวายความอาลัยต่อพระองค์ท่านด้วยเช่นกัน แต่จะสวมชุดดำก็ผิดหลักการ จะไปถวายสักการะพระบรมศพก็เกรงจะปฏิบัติไม่เหมาะสม เนื่องจากบทบัญญัติของศาสนาอิสลามห้ามมิให้มุสลิมก้มกราบหรือสักการะพระบรมศพ ถือเป็นบาปใหญ่ที่ต้องหลีกเลี่ยง ทั้งที่ชาวไทยมุสลิมต่างปรารถนาจะแสดงความอาลัยต่อพระองค์ท่านด้วยเช่นกัน

สำนักจุฬาราชมนตรีซึ่งเป็นองค์กรผู้นำกิจการศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือแจ้งแนวทางปฏิบัติอันเกี่ยวเนื่องกับการถวายอาลัยพระบรมศพและการแต่งกาย ต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด สมาคม มูลนิธิ องค์กรมุสลิม และมุสลิมทั่วไป ดังนี้

1. ได้มีคำวินิจฉัยตามบทบัญญัติศาสนาอิสลามของนายประเสริฐ มะหะหมัด อดีตจุฬาราชมนตรี ความว่า “ในการแต่งกายไว้ทุกข์ด้วยชุดสีดำ ผิดบัญญัติศาสนาอิสลาม”

ทั้งนี้ได้มีแนวทางปฏิบัติสำหรับพี่น้องชาวไทยมุสลิมร่วมน้อมถวายอาลัยพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตามบัญญัติศาสนาอิสลามอนุญาต ดังนี้

- 1.1 ข้าราชการชาย ให้แต่งเครื่องแบบปกติขาวหรือเครื่องแบบปฏิบัติราชการเท่านั้น
- 1.2 ข้าราชการหญิง ให้แต่งกายสุภาพตามรัฐพิธี โดยให้ใช้สีอื่นที่มีไข่เครื่องดำล้วน
- 1.3 ประชาชนทั่วไป ให้แต่งกายสุภาพแบบธรรมดาทั่วไปที่ไม่ฉูดฉาด

2. การเข้าถวายอาลัยพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ให้ผู้เข้าถวายอาลัยยืนตรงสงบนิ่ง หากจะก้มศีรษะค้ำบ้นก็สามารถกระทำได้ในกรอบลักษณะที่ไม่เกินขั้นรูกัวะ (การก้มศีรษะที่ลำตัวท่อนบนขนานกับพื้น) หรือในกรณีที่จะต้องนั่งให้นั่งพับเพียบตัวตรงสงบนิ่ง

(สำนักจุฬาราชมนตรี, 28 ตุลาคม 2559: ที่ สห. 0001/488)

พสกนิกรชาวไทยมุสลิมสามารถถวายความอาลัยได้หลายรูปแบบ เช่น การลงนามในสมุดถวายอาลัย การจัดกิจกรรมทางศาสนาอิสลามเพื่อเป็นพระราชกุศล การขอพรให้พระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ให้ทรงเข้มแข็งต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การน้อมนำเอาพระราชดำริสมาปฏิบัติเพื่อประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม การเป็นศาสนิกชนที่ดีและเป็นพสกนิกรที่ดี พัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และประเทศชาติ สนองพระราชปณิธานให้เป็นจริง ฉะนั้น การเป็นมุสลิมที่ดี จึงต้องเคร่งครัดในหลักการศาสนา รักสันติ อยู่ร่วมกับศาสนิกอื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ ให้ความรักความเมตตาแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หลักจริยธรรมอิสลามเป็นสิ่งซึ่งงดงามยิ่ง การแสดงออกซึ่งมารยาททางสังคมอันดี เป็นสิ่งที่อิสลามส่งเสริม แม้กับบุคคลต่างศาสนิก ก็ให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อันจะก่อให้เกิดภาพลักษณ์ของประชาคมมุสลิมสูงเด่นขึ้น ดังความในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานที่ระบุว่า

(لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ) (الممتحنة : 8)

ความว่า “อัลลอฮ์มิได้ทรงห้ามท่านทั้งหลาย ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี และให้ความเป็นธรรมกับผู้ที่มิได้เป็นคู่สงครามศาสนา และมีได้ขับไล่พวกท่านออกจากบ้านเรือนของพวกท่าน แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักผู้ที่มีความเป็นธรรม” (อัลมุตอาฮีนะฮ์: 8)

(فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ) (آل عمران :

(159)

ความว่า “เนื่องด้วยความเมตตาจากอัลลอฮ์นั่นเอง เจ้า(มุฮัมมัด) จึงได้สุภาพอ่อนโยนแก่พวกเขา และถ้าหากเจ้าเป็นผู้ประพฤติหยาบช้า และมีใจแข็งกระด้างแล้วไซ้ร้แน่นอนพวกเขาก็ย่อมแยกตัวออกไปจากรอบๆ เจ้ากัน” (อาล อิมรอน:159)

อีกทั้งยังเจริญรอยตามพระวาระของท่านพระบรมศาสดาอีกด้วย

«مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يَرْحَمُ» متفق عليه

ความว่า “บุคคลใดที่ไม่มีความเมตตา เขาย่อมไม่ได้รับความเมตตา” (มุตตฟาฟากุ้ลอัลลัยฮ์)

การสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดีจักรีนฤเบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร นั้นยังความเศร้าโศกแก่พสกนิกรชาวไทยทั่วหล้าพระมหากษัตริย์องค์อันหาที่สุคติได้ จะไม่มีวันดับสูญ และยังสถิต จารึกอยู่ในความทรงจำของชาวไทยมุสลิมตลอดไป

บทสรุป

การแสดงความเสียใจ การปลอบประโลมใจ และการเป็นกำลังใจให้เครือญาติผู้เสียชีวิตนั้น เป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามส่งเสริมให้ปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติจะได้รับกุศลจากพระผู้เป็นเจ้า การแสดงความอาลัยต่อการจากไปของผู้ที่เป็นที่รักและการถวายเป็นความอาลัยในการสวรรคตของพระมหากษัตริย์ ล้วนเป็นสิ่งที่ศาสนาอนุญาต แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของบทบัญญัติศาสนาอิสลาม อนุญาตให้ร้องไห้ เมื่อมีญาติหรือคนสนิทเสียชีวิต แต่ไม่อนุญาตให้ร้องไห้แบบคร่ำครวญ หรือโวยวาย ไม่อนุญาตให้มีการฉีกเสื้อผ้า หรือตบหน้า ตบแก้ม จับ ดึง ถอนผม และการกระทำอื่นๆ ที่อยู่ในทำนองนี้ อนุญาตให้ไว้ทุกข์แก่คนใกล้ชิดที่เสียชีวิต โดยการหยุดงาน งดออกเที่ยว หรืออื่นๆ เพื่อแสดงความโศกเศร้า ได้เพียงสามวันเท่านั้น บทบัญญัติอิสลามไม่อนุญาตให้แต่งกายไว้ทุกข์ด้วยชุดสีดำ ยกเว้นภรรยาที่สามีเสียชีวิต จำเป็นที่จะต้องไว้ทุกข์ เป็นระยะเวลาสี่เดือนกับสิบวัน ในกรณีที่ไม่ได้ตั้งห้อง และหากภรรยาตั้งห้องไว้ทุกข์จนถึงกำหนดตลอด ส่วนการเข้าถวายอาลัยพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ให้ผู้เข้าถวายอาลัยยืนตรงสงบนิ่ง หากจะก้มศีรษะคำนับก็สามารถกระทำได้ในลักษณะเพียงเล็กน้อย หรือในกรณีที่จะต้องนั่งให้นั่งพับเพียบตัวตรงสงบนิ่ง

การอ้างอิง

- ซัมซุดดีนมุฮัมมัดอิบน์อารอฟะห์ อัลดุซุกียี. (ม.ป.ป.). **ฮาชียะห์อัลดุซุกียีอาลาอัซซฮิลการบีร**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกร.
- ซุลัยมานญามัล. (ม.ป.ป.). **ฮาชียะห์อัลญามัลอาลาซฮิลมินหาจ**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์อิฮ์ยาอิตตุรอซซัลอารอเบีย.
- ประเสริฐ มะหะหมัด อติตจุฟาราชมนตรี. (ม.ป.ป.). **หนังสือท่านถาม-เราตอบ**. กรุงเทพมหานคร: สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนมิฟตาฮุลอูลูมิตีเนียนะห์.
- มันซูรอิบน์ญุซอ์ลบุซุตี. (ม.ป.ป.). **กัชซาฟฟูลกีนาอ์อันมันนีลิกนาอ์**. เบรุต: สำนักพิมพ์อาเล็มกุดุบ.
- มุฮัมมัด อัลซิบีนียี อัลคอดีบ. 1958. **มุขนิอัลมุฮ์ตัจา**. ไคโร: สำนักพิมพ์มุสตาฟาอัลบาบียีฮาลาเบีย.
- มุฮัมมัดอิบน์มุฮัมมัดอิบน์อับดุลเราะห์มานอัลมัฆริบียี. 1987. **มาวาอิบอัลญาลีลซฮ์ลุมุกตาซอรรคอสลีล**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกร.
- วะห์บะห์ซุฮัยลียี. 1984. **อัลฟิฮ์ลอิสลามียี ว่าอาดัลลาตุห์**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกร.
- วาซีรอานูดดีนอาบีลมุซอฟฟัรยะห์ยา. (ม.ป.ป.). **อัลอิฟซอฮ์อันมาอาเนีย อัซซิชายฟีมาซาอิบิลอาอิมมะห์อัลอ์บาอะห์**. ไคโร: สำนักพิมพ์มัรกัสฟิคร.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย. 1792. **พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานฉบับแปลไทย**. *มาดีนะห์*: สำนักพิมพ์ศูนย์กษัตร์ พะฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- อติตริมีซียี. (ม.ป.ป.). **ซุนันอติตริมีซียี**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกรอตุบอัลอิลมียะห์.
- อาบูลฮุเซนมุสลิมอิบน์ฮัจญัจอัลกุซัยรียีอัลนัยซาบุรียี. (ม.ป.ป.). **ซอเฮียฮุสลิม**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกรอตุบอารอเบียยะห์
- อาบูฮากการียายะห์ยาอิบน์ซารอฟีลนาวาเวีย. 2005. **อัลอัชการูมินกาลามิชัยยิตินัลอับรอร**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกรมินหาจ
- _____. (ม.ป.ป.). **อัลมัจมาอ์ ซฮ์ลุมุฮ์ซฮับ**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกร.
- อิบน์กาซีร. 1999. **ตัฟซีรกุรอาน**. รียาด: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกรอตุบอียิบะห์.
- อิบน์มุซอ์ฟัรกีอัลมิซรี. 1992. **ลิขานุลอาหรับ**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกรอตุบอียิบะห์.
- อิบน์ญุคามาซะห์อัลมุคอดดาศียี. 1985. **อัลมุขนิยะ**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกร.
- อิบน์ญามาญะห์. (ม.ป.ป.). **ซุนันอิบน์ญามาญะห์**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกรอตุบอัลอิลมียะห์
- อิบน์อาบีดีน. (ม.ป.ป.). **รอดดูลมุฮ์ตัจา อาลา อติตริลมุคตา**. เบรุต: สำนักพิมพ์อิฮ์ยาอิตตุรอซซัลอารอเบีย.
- อิหม่ามบุคอรี. 2002. **ซอเฮียฮ์บุคอรี**. เบรุต: สำนักพิมพ์ดาร์ลุฟิกรอตุบอียิบะห์.

- พลากร สุวรรณรัตน์. 2547. ปาฐกถาพิเศษเรื่อง ‘พระราชกรณียกิจกับมุสลิมในแผ่นดินไทย’
(ออนไลน์) http://www.prd.go.th/download/article/article_20140310110814.pdf
4 ธันวาคม 2559
- มูฮำหมัด อับดุลอาซีซ อัลเคาลี 2556 .มรยาทพระศาสดา. (ออนไลน์)
<http://www.alukah.net/library /0/50619> 7 ธันวาคม 2559
- สำนักจุฬาราชมนตรี 2010-2012 (ออนไลน์) <http://www.skthai.org/index.php> 4 ธันวาคม
2559
- เบดูอิน. 2552. ในหลวงผู้ทรงเข้าพระทัยศาสนาอิสลามและมุสลิมดีที่สุด (ออนไลน์)
<http://oknation.nationtv.tv/blog/somdej/2011/12/07/entry-2> 4 มกราคม 2560

